

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. Афанасьєв М. В.

М. В. Афанасьєв

Міжнародне право

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», «Міжнародний бізнес»

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

Базова
українська

Завідувач кафедри міжнародного бізнесу
та економічного аналізу

І. П. Отенко

Отенко І. П.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 28.08.2018 р.

Розробник:

Доценко О.М., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: навчальна дисципліна «Міжнародне право» спрямована на отримання та засвоєння студентами знань з певних питань міжнародного публічного та приватного права, успішне оволодіння теоретичним та нормативним матеріалом; формування у студентів практичних умінь та навичок роботи з міжнародними договорами, іншими міжнародними актами, справами Міжнародного Суду ООН та міжнародних арбітражів, а також судовою практикою у цивільних справах з іноземним елементом, положеннями чинного законодавства України, що регулюють приватно-правові відносини тощо; формування у студентів умінь та навичок вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу на підставі аналізу джерел міжнародного публічного та приватного права; розвиток у студентів навичок аналітичного мислення, уміння логічно та професійно давати оцінку сучасним міждержавним відносинам у світлі міжнародного публічного права, обґрунтовувати та висловлювати свою точку зору з проблем, пов'язаних із застосуванням норм, спрямованих на регулювання приватних правовідносин з іноземним елементом; розвиток правової свідомості та формування правової культури студентів.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів професійних компетентностей у сфері міжнародного публічного та приватного права, зокрема набуття ними знань та отримання практичних умінь та навичок правильного тлумачення та застосування міжнародних нормативно-правових актів та чинного національного законодавства, судової та арбітражної практики, необхідних для їх майбутньої трудової діяльності як фахівців у сфері міжнародних відносин.

Курс	2	
Семестр	3,4	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	Лекції	32
	семінарські, практичні	32
Самостійна робота	86	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Політична економія	Міжнародні організації та міжнародна діяльність
Країнознавство	Статистика
Правознавство	Іноземна мова
	Теорія міжнародних відносин

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
<p>1. Здатність орієнтуватися у питаннях правової бази міжнародного права.</p> <p>2. Здатність відокремлювати залежно від кваліфікаційних ознак суб'єктів міжнародного права.</p> <p>3. Здатність працювати з міжнародними договорами, іншими міжнародними актами та справами Міжнародного Суду ООН.</p> <p>4. Здатність використовувати здобуті знання з міжнародного права у практичній діяльності.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - систему міжнародного публічного права та характеристики її елементів, особливості предмета міжнародного права, аспекти походження, розвитку, а також сучасний стан міжнародного права, взаємозв'язок міжнародного та внутрішньодержавного права; - поняття, види та особливості міжнародно-правових норм, основних принципів та джерел міжнародного публічного права; - загальну характеристику суб'єктів міжнародного публічного права, форми та види міжнародного визнання, поняття правонаступництва у міжнародному праві; - загальну характеристику підстав, видів та форм, а також особливостей реалізації міжнародно-правової відповідальності; - загальну характеристику мирних засобів вирішення міжнародних спорів; - поняття та види територій в міжнародному публічному праві; - поняття та джерела права міжнародних договорів, поняття, види, порядок і стадії укладення міжнародних договорів; - поняття та джерела права зовнішніх зносин, загальні положення дипломатичного та консульського права, права спеціальних місій, дипломатичного права міжнародних організацій; - поняття, систему міжнародного приватного права, особливості предмета міжнародного приватного права, взаємозв'язок міжнародного приватного, внутрішньодержавного та міжнародного права; - поняття та види джерел міжнародного приватного права; - загальну характеристику суб'єктів міжнародного приватного права; - загальні засади правозастосування в міжнародному приватному праві, особливості розв'язання колізії юрисдикцій; - основи правового регулювання відносин інтелектуальної власності, сімейних,

трудових та спадкових відносин, ускладнених іноземним елементом;
- поняття та особливості міжнародного цивільного процесу.

Уміти:

- характеризувати історичні етапи розвитку міжнародного публічного права та особливості сучасного періоду, елементи системи міжнародного публічного права, ідентифікувати суспільні відносини, що підпадають під регулювання міжнародного права;
- характеризувати історичні етапи розвитку міжнародного приватного права, елементи системи міжнародного приватного права, визначати приватноправові відносини з іноземним елементом;
- визначати основні принципи міжнародного публічного права та їх роль в міжнародних відносинах; працювати з джерелами міжнародного публічного права;
- будувати систему джерел міжнародного приватного права, аналізувати зміст джерел міжнародного приватного права;
- класифікувати та визначати характерні риси суб'єктів міжнародного публічного та приватного права;
- визначати характерні риси відповідальності у міжнародному публічному праві;
- класифікувати мирні засоби вирішення спорів;
- класифікувати території та визначати особливості правового режиму кожного з видів;
- тлумачити норми міжнародних договорів України з метою розв'язання спірних правових ситуацій, що виникають у процесі міжнародного спілкування;
- вирішувати аналітичні завдання та практичні казуси, пов'язані з питаннями відповідальності, мирного вирішення міжнародних спорів, території, укладання та розірвання міжнародних договорів, регулюванням зовнішніх зносин у міжнародному публічному праві, професійно давати оцінку сучасним міжнародним відносинам у світлі міжнародного права;

	<ul style="list-style-type: none"> - визначати та пояснювати особливості правозастосування в міжнародному приватному праві, визначати підстави та межі застосування іноземного права, особливості розв'язання колізії юрисдикцій, правильно тлумачити й застосовувати колізійні та матеріальні норми міжнародного приватного права; - правильно тлумачити й застосовувати колізійні та матеріальні норми міжнародного приватного права; - вирішувати конкретні практичні завдання з використанням і посиланням на відповідні нормативно-правові джерела, міжнародну судову та арбітражну практику у цивільних справах з іноземним елементом; - визначати особливості надіслання та виконання іноземних судових доручень, визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні, здійснення нотаріальних дій у справах з іноземним елементом; - вирішувати аналітичні завдання та практичні казуси, пов'язані із регулюванням відносин інтелектуальної власності, сімейних, трудових та спадкових відносин, а також пов'язані з підсудністю цивільних справ з іноземним елементом, обґрунтовувати та висловлювати свою точку зору з проблем, пов'язаних із застосуванням норм, спрямованих на регулювання приватних правовідносин з іноземним елементом.
--	---

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжнародне публічне право

Тема 1. Поняття та особливості міжнародного публічного права

Поняття, ознаки та функції міжнародного публічного права. Предмет міжнародного публічного права. Міжнародне публічне право як особлива система права. Норма, інститут, галузь міжнародного публічного права. Походження та розвиток міжнародного права. Теорії виникнення міжнародного публічного права (додержавницька, державницька, постдержавницька). Основні періодизації міжнародного публічного права (формаційний підхід, цивілізаційний підхід, періодизація конгресів, періодизація за міжнародними організаціями, періодизація за світовими війнами). Сучасний стан міжнародного публічного права. Співвідношення міжнародного та національного права. Концепції взаємодії міжнародного та національного права. Взаємовплив міжнародного та внутрішньодержавного права. Державні інтереси, політика і міжнародне право.

Тема 2. Норми, принципи та джерела міжнародного публічного права

Поняття, особливості та класифікація міжнародно-правових норм. Імперативні (*jus cogens*), диспозитивні та рекомендаційні норми. Поняття та особливості основних принципів міжнародного публічного права. Принцип утримання від загрози силою або її застосування в міжнародних відносинах. Принцип суверенної рівності держав. Принцип вирішення міжнародних спорів мирними засобами. Принцип невторчання в справи, що входять у внутрішню компетенцію держав. Принцип міжнародного співробітництва. Принцип рівноправності і самовизначення народів. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань. Принцип територіальної цілісності держав. Принцип поваги прав людини і основних свобод. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів. Поняття та види джерел міжнародного публічного права. Міжнародний договір як основне джерело сучасного міжнародного публічного права. Міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної в якості правової норми. Загальні принципи права, визнані цивілізованими націями, як джерело міжнародного публічного права. Судові рішення і доктрини найбільш кваліфікованих фахівців з міжнародного публічного права різних націй як допоміжний засіб для визначення правових норм. Акти «м'якого права». Роль рішень міжнародних організацій та односторонніх актів держав в системі джерел міжнародного публічного права.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного публічного права. Міжнародно-правове визнання і правонаступництво

Поняття і види суб'єктів міжнародного публічного права. Концепції суб'єктів міжнародного публічного права. Первинні та вторинні суб'єкти міжнародного публічного права. Міжнародна правосуб'єктність. Держава як основний суб'єкт міжнародного публічного права. Суверенітет держави. Міжнародна правосуб'єктність народів і націй, що борються за незалежність. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень. Проблеми визнання міжнародної правосуб'єктності за фізичними та юридичними особами. Поняття визнання у міжнародному публічному праві. Конститутивна та декларативна теорії визнання. Форми визнання «*de-jure*» і «*de-facto*». Види визнання у міжнародному публічному праві. Визнання держав, урядів, урядів у вигнанні, націй, державоподібних утворень, воюючих та повсталих сторін. Поняття правонаступництва у міжнародному публічному праві. Концепції правонаступництва (універсального (повного) правонаступництва, часткового правонаступництва, «*tabula rasa*», «континуїтету»). Правонаступництво держав щодо міжнародних договорів, державної власності та державних архівів.

Тема 4. Відповідальність у міжнародному публічному праві

Поняття, цілі та підстави міжнародно-правової відповідальності. Міжнародне протиправне діяння як фактична підстава міжнародно-правової відповідальності. Класифікація міжнародних правопорушень. Одноактні та триваючі міжнародно-протиправні діяння. Складні правопорушення. Серйозні порушення міжнародно-правових зобов'язань, що впливають з імперативних норм загального права. Відмежування міжнародних правопорушень від схожих (суміжних) діянь. Обставини, що виключають міжнародну протиправність. Види і форми міжнародної відповідальності. Політична та матеріальна міжнародно-правова відповідальність. Особливості відповідальності міжнародних організацій. Відповідальність суб'єктів міжнародного права за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом. Санкції та контрзаходи.

Тема 5. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

Історія становлення та зміст принципу мирного вирішення міжнародних спорів. Поняття та види міжнародних спорів. Міжнародний спір та ситуація. Дипломатичні засоби вирішення міжнародних спорів (переговори, добрі послуги та посередництво, обслідування та примирення). Правові засоби мирного вирішення міжнародних спорів (міжнародний арбітраж та міжнародні суди). Вирішення міжнародних спорів Міжнародним судом ООН. Вирішення міжнародних спорів у межах міжнародних організацій.

Тема 6. Територія в міжнародному публічному праві

Поняття та види територій в міжнародному праві. Правовий статус та правовий режим території в міжнародному публічному праві. Державна територія та її складові частини. Територіальний суверенітет держави. Сухопутна, водна, повітряна територія держави, її надра. Умовна (квазі-) територія держави. Способи зміни державної території. Оренда державної території. Поняття державних кордонів, їх види та способи встановлення. Міжнародна територія. Міжнародно-правовий режим Антарктики та Арктики. Території зі мішаним режимом. Міжнародно-правовий режим міжнародних рік, проток та каналів. Території з особливим міжнародним режимом (демілітаризовані, нейтралізовані зони, зони миру).

Тема 7. Право міжнародних договорів

Поняття та джерела права міжнародних договорів. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 року. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 року. Законодавство України про міжнародні договори та їх дію на території України. Поняття, форма, найменування та структура міжнародних договорів. Класифікація міжнародних договорів. Сторони в міжнародних договорах. Право на участь у міжнародних договорах. Органи держави, які уповноважені на укладення міжнародних договорів. Порядок і стадії укладення міжнародних договорів. Договірна ініціатива. З'ясування повноважень. Прийняття та встановлення автентичності тексту міжнародного договору. Застереження до міжнародного договору. Вираження згоди на обов'язковість договору. Реєстрація та опублікування договорів. Тлумачення міжнародних договорів. Набуття чинності та дія міжнародного договору. Принцип «*pacta sunt servanda*». Умови дійсності та недійсності міжнародного договору. Внесення змін до міжнародних договорів. Припинення договорів та призупинення їх дії.

Тема 8. Право зовнішніх зносин

Поняття та джерела права зовнішніх зносин. Система органів зовнішніх зносин. Загальні положення дипломатичного права. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року. Дипломатичні представництва: поняття, види, функції. Голова та персонал дипломатичного представництва. Порядок призначення глави дипломатичного представництва. Агреман, вірчі та відзивні грамоти. Дипломатичний корпус. Дипломатичні ранги і класи. Оголошення персоною *non grata*. Дипломатичні привілеї та імунітети. Загальні положення консульського права. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 року. Консульські установи: поняття, види. Голова та персонал консульської установи. Штатні та позаштатні (почесні) консули. Порядок призначення голови консульської установи. Консульський патент та екзекватура. Консульський корпус. Консульський округ. Функції консульської установи. Консульські привілеї та імунітети. Право спеціальних місій.

Конвенція про спеціальні місії 1969 року. Поняття та склад спеціальної місії. Функції спеціальних місій. Початок та закінчення функцій спеціальної місії. Привілеї та імунітети спеціальних місій. Загальні положення дипломатичного права міжнародних організацій. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р. Поняття, склад та функції представництв держав при міжнародних організаціях. Делегації держав та спостерігачів в органах організації та на конференціях. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх посадових осіб. Привілеї та імунітети представників держав при міжнародних організаціях, делегатів та спостерігачів в органах організації та на конференціях.

Змістовий модуль 2. Міжнародне приватне право

Тема 9. Поняття, основні категорії та джерела міжнародного приватного права

Поняття та предмет міжнародного приватного права. Поняття приватноправових відносин міжнародного характеру. Види іноземного елемента в приватноправових відносинах. Методи правового регулювання у міжнародному приватному праві (колізійно-правовий та матеріально-правовий метод регулювання). Система міжнародного приватного права, його основні інститути та категорії. Співвідношення міжнародного приватного права з іншими галузями національного права та міжнародним публічним правом. Поняття та види джерел міжнародного приватного права. Міжнародний договір як джерело міжнародного приватного права. Види міжнародних договорів. Міжнародні договори про надання правової допомоги як джерела міжнародного права. Звичай як джерело міжнародного приватного права. Значення звичаїв у регулюванні відносин міжнародної торгівлі, мореплавства та міжнародних розрахунків. Внутрішнє (національне) законодавство як джерело міжнародного приватного права. Законодавство України, яке містить норми міжнародного приватного права. Закон України «Про міжнародне приватне право» 2005 року. Судова та арбітражна практика окремих країн як джерело міжнародного приватного права. Значення доктрини у регулюванні відносин міжнародного приватного права. Концепція *lex mercatoria*.

Тема 10. Суб'єкти міжнародного приватного права

Фізична особа як суб'єкт міжнародного приватного права. Поняття та колізійні питання громадянства у міжнародному приватному праві. Поняття «особистий закон фізичної особи», критерії його визначення. Правові режими, що надаються іноземцям для реалізації їх прав та обов'язків (національний, режим найбільшого сприяння, спеціальний, недискримінаційний, привілейований). Особливості правового статусу іммігрантів, іноземців, які тимчасово перебувають на території України, біженців та осіб, яким надано політичний притулок, в міжнародному приватному праві. Юридична особа як суб'єкт міжнародного приватного права. Поняття та ознаки юридичної особи. Поняття особистого закону («національності») юридичної особи та критерії його визначення (принцип інкорпорації, принцип осілості, принцип центра експлуатації, теорія контролю). Правовий статус іноземних юридичних осіб в Україні. Особливості правового статусу транснаціональних корпорацій у міжнародному приватному праві. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права. Поняття імунітету держави в міжнародному приватному праві. Теорії абсолютного та обмеженого (функціонального) імунітету. Види імунітету держави (імунітет від дії законодавства іноземної держави, судовий імунітет, імунітет від попередніх дій (від попереднього забезпечення позову), імунітет від примусового виконання рішень

іноземного суду, імунітет власності держави). Відмова від імунітету. Міжнародні конвенції та законодавство України з питань державного імунітету.

Тема 11. Загальні засади правозастосування в міжнародному приватному праві

Поняття та види колізій у міжнародному приватному праві. Поняття та структура колізійних норм. Загальна класифікація колізійних норм. Основні формули прикріплення (особистий закон фізичної особи; закон «національності» юридичної особи; закон місцезнаходження речі; закон місця здійснення акту; закон місця укладення договору; закон країни-продавця; закон місця виконання договору; автономія волі сторін; закон місця укладення шлюбу; закон місця заподіяння шкоди; закон прапору; закон місця роботи; закон суду, який вирішує спір; закон найбільш тісного зв'язку тощо). Кваліфікація колізійної норми в міжнародному приватному праві. Конфлікт кваліфікацій. Поняття зворотного відсилання та відсилання до права третьої країни в міжнародному приватному праві. Обхід закону в міжнародному приватному праві. Встановлення змісту і застосування іноземного права. Європейська конвенція про інформацію щодо іноземного законодавства 1968 року. Застереження про публічний порядок та імперативні норми в міжнародному приватному праві. Позитивне та негативне застереження про публічний порядок.

Тема 12. Право інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві

Загальна характеристика права інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності 1967 року. Міжнародна охорона авторських прав. Основні міжнародні угоди щодо охорони авторських прав. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року. Всесвітня конвенція про авторське право від 1952 року (Женевська конвенція). Міжнародна охорона суміжних прав. Основні міжнародні угоди щодо охорони суміжних прав. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення 1961 року (Римська конвенція). Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм 1971 року. Міжнародна охорона промислової власності. Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 року. Міжнародна охорона прав на способи індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків 1891 року. Женевський договір про закони щодо товарних знаків 1994 року. Захист прав інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві. Угода СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності 1994 року (ТРИПС).

Тема 13. Сімейні відносини в міжнародному приватному праві

Особливості правового регулювання сімейних відносин у праві різних держав. Матеріальні та формальні умови укладання шлюбу та підстави розірвання шлюбу в різних країнах. Колізійне регулювання укладання та розірвання шлюбу в міжнародному приватному праві. Укладання шлюбу громадянами України з іноземцями як на території України, так і за її межами. Укладання шлюбу в консульській установі або дипломатичному представництві. Визнання шлюбу, укладеного за кордоном, та визнання розірвання шлюбу, що мало місце за кордоном. Спільний особистий закон подружжя. Майнові відносини подружжя в міжнародному приватному праві. Види правових режимів майна подружжя (режим роздільності майна, режим спільності майна, режим відкладеної спільності). Особливості колізійного регулювання усиновлення в міжнародному приватному праві.

Особливості колізійного регулювання аліментних зобов'язань в міжнародному приватному праві. Конвенція про право, що застосовується до аліментних зобов'язань 1973 року.

Тема 14. Трудові відносини в міжнародному приватному праві

Загальна характеристика трудових відносин в міжнародному приватному праві. Поняття та види міжнародної трудової міграції. Міжнародно-правове регулювання праці. Конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей 1990 року. Роль Міжнародної організації праці у регулюванні трудових відносин у міжнародному приватному праві. Колізійне регулювання міжнародних трудових відносин. Основні типи колізійних прив'язок у сфері трудових відносин: закон країни праці, закон місця укладення трудового договору; закон місця роботи; закон країни праці; вільний вибір права (автономія волі); закон місцезнаходження роботодавця; закон прапора судна; особистий закон роботодавця. Особливості застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні. Трудові права громадян України за кордоном. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» від 05.11.2015 року.

Тема 15. Спадкові відносини в міжнародному публічному праві

Міжнародно-правове регулювання спадкових відносин. Конвенція відносно міжнародного управління майном осіб, які померли 1973 року. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року. Кодекс міжнародного приватного права (Кодекс Бустаманте) 1928 року. Конвенція, що передбачає єдиний закон про форму міжнародного заповіту 1973 року. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів 1961 року. Основні колізії у спадкуванні за міжнародним приватним правом. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Спадкові права іноземців в Україні. Принцип національного режиму. Особливості спадкування рухомого та нерухомого майна. Спадкові права громадян України за кордоном. Принцип взаємності. Роль і значення договорів про правову допомогу в справах щодо спадкування за кордоном. Роль дипломатичних представництв і консульських установ України за кордоном у сфері захисту спадкових прав громадян України. Правовий режим відумерлої спадщини у міжнародному приватному праві.

Тема 16. Міжнародний цивільний процес

Поняття та особливості міжнародного цивільного процесу. Джерела міжнародного цивільного процесу (багатосторонні і двосторонні міжнародні договори та національне законодавство України). Зміст правила «закону суду» (lex fori) у міжнародному цивільному процесі. Особливості цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності іноземців в Україні. Міжнародна підсудність (юрисдикція) цивільних справ з іноземним елементом: поняття, види та способи визначення. Іноземні судові доручення. Правове регулювання надіслання та виконання іноземних судових доручень в Україні. Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах 1965 року. Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах 1970 року. Визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні. Здійснення нотаріальних дій у справах з іноземним елементом. Особливості оформлення нотаріальних актів, призначених для дії за кордоном, та прийняття нотаріусами документів, які складено за кордоном. Легалізація. Апостиль.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення

рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 1-го завдання тестового – 16 питань та 3-х практичних задач (ситуаційної, діагностичної, евристичної), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано нижче.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Опитування на практичних (семінарських) заняттях	Тестування	Захист практичних домашніх завдань	Презентації (доповіді)	Ділова гра	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Ессе, наукова стаття, тези	Усього
Змістовий модуль 1.	Тема 1	2 тиждень	1		1					2
	Тема 2	3 тиждень	1		1					3
	Тема 3	4 тиждень	1		1					3
	Тема 4	5 тиждень	1	1	1					3
	Тема 5	6 тиждень	1	1	1					3
	Тема 6	7 тиждень	1		1	1				3
	Тема 7	8 тиждень	1	1	1					3
	Тема 8	9 тиждень			1			5		6

Змістовий модуль 2.	Тема 9	10 тиждень	1			1					2
	Тема 10	11 тиждень	1	1	1						3
	Тема 11	12 тиждень	1		1	1					3
	Тема 12	13 тиждень	1		1	1					3
	Тема 13	14 тиждень					5				5
	Тема 14	15 тиждень	1		1	1				3	6
	Тема 15	16 тиждень	1	1	1						3
	Тема 16	17 тиждень	1		1			7			9
Іспит											40
Усього		14	5	13	8	5	7	5	3	100	

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною нижче.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна література

1. Антонович М. Міжнародне публічне право: навч. посібник для студ. вузів. Київ: Алерта, 2013. 307 с.
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини: Міжнародний документ від 18.04.1961 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_048 (дата звернення: 20.08.2018).
3. Віденська конвенція про консульські зносини: Міжнародний документ від 24.04.1963 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_047 (дата звернення: 20.08.2018).
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: Міжнародний документ від 23.05.1969 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118 (дата звернення: 20.08.2018).

5. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй: Міжнародний документ від 24.10.1970 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569 (дата звернення: 20.08.2018).
6. Заключний акт Наради з Безпеки і Співробітництва в Європі: Міжнародний документ від 01.08 1975 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055 (дата звернення: 20.08.2018).
7. Міжнародне право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків Т. Є. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 208 с.
8. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підруч. / за ред. А. С. Довгерта і В. І. Кисіля. К.: Алерта, 2012. 376 с.
9. Міжнародне приватне право. Особлива частина: підруч. / за ред. А.С. Довгерта і В. І. Кисіля. К.: Алерта, 2013. 400 с.
10. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков; за ред. проф. за ред. В. П. Жушмана та доц. І.А. Шуміло. Х.: Право, 2015. 320 с.
11. Міжнародне публічне право: підручник / В. М. Репецький та ін.; за ред. проф. В. М. Репецького; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ф-т міжнар. відносин. 2-е вид., стер. К.: Знання, 2012. 437 с.
12. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник. Практикум: за ред. доктора юридичних наук, професора С. Я. Фурси. К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2010. 328 с.
13. Статут Організації Об'єднаних Націй та Статут Міжнародного Суду: Міжнародний документ від 26.06.1945 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 20.08.2018).
14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 20.08.2018).
15. Черкес М. Ю. Міжнародне право: підручник. 6-те вид., виправ. і допов. К.: Знання, 2011. 397 с.

Додаткова література

16. Блощаневич А. В. Основні принципи сучасного міжнародного права: систематизований огляд та характеристика. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. Вип. 57. С. 473–479.
17. Гринчак В. А. Дипломатичні засоби мирного врегулювання міжнародних суперечностей (міжнародно-правові аспекти): монографія / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 187 с.
18. Гулієв А. Д. Право зовнішніх зносин: навч. підручник. Київ: НАУ, 2012. 488 с.
19. Денисова Д.О. Відповідальність міжнародних організацій: монографія / за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. І. Дмитрієва. Одеса: Фенікс, 2014. 323 с.
20. Коваленко С. О. Види і форми міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій. *Публічне право*. 2014. № 2. С. 113–120.
21. Кравченко С. Р. Міжнародно-правове регулювання припинення міжнародних договорів: теорія і практика: монографія / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: LAT & K, 2010. 241 с.
22. Кулеба Д. І. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи. *Альманах междунар. права*. 2010. Вип. 2. С. 70–83.
23. Леочко Т. В. Держави – основні суб'єкти міжнародного права. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського*: матер. третьої

міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський. Одеса: Фенікс, 2012. С. 103–106.

24. Литвиненко І. Л. Литвиненко І. Л. Визнання держав у міжнародному праві. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1–2. С. 238–243.

25. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: Міжнародний документ від 15.04.1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (дата звернення: 20.08.2018).

26. Чижмарь, Ю. В. Національне та міжнародне право: теоретико-правові проблеми: монографія. Харків: Диска плюс, 2015. 472 с.

27. Conflict of Laws in International Arbitration / Ed. by F.Ferrari, S.Kroll. Munich: Sellier European Law Publishers, 2010. 466 p.

28. Shaw, Malcolm N. International Law. New York: Cambridge University Press, 2014. 981 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

29. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського www.nbuv.gov.ua

30. Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки <http://lucl.lucl.kiev.ua>

31. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка <http://korolenko.kharkov.com>

32. Бібліотека Харківського національного університету ім. Семена Кузнеця <http://library.hneu.edu.ua>

33. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна <http://www.univer.kharkov.ua>